2-a Jaro, N-o 2 (54) APERAS S.A.T. SEMAJNE 8. Oktobro 1925

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

Redaktejo: Colmstrasse 1, Leipzig-Stötteritz | Gvidanto: Ekzekutiva Komisiono de SAT 23, rue Boyer, Paris XX | Administranto: R. LERCHNER Colmstrasse 1, Leipzig-Stötteritz

REPARACIOJ

La internacia ĉambraro de komerco, kiu antaŭ nelonge renkontiĝis en Bruselo, konsideris la raporton de "Reparaciaj (Ripar-) Pagoj kaj Estonta Internacia Komerco" de sia sub-komitato.

Tiu raporto decidas, ke "Germanio povas produkti sufiĉan kvanton da eksportaĵoj sen malhelpo al sia financa stabileco." Tiu konkludo bazas sur jenaj konsideroj:

1. antaŭmilitaj ciferoj akordas kun la kuranta valuto,
2. produkta povo tre pligrandiĝis,
3. produkta povo liberiĝas pro la malpliiĝo de la militservo kaj de municia fabrikado,
4. la ruiniĝo de la poseda klaso per la forviŝo de la nacia ŝuldo devigis ilin labori kaj
5. kapital-amasiĝo povas transformiĝi al eksportaĵoj aŭ al kapitalo por eksporto.

Tiu komitato pensas, ke la postulita reparacio (riparsumo) kompare al la tuta mondkomerco ne estas tiom alta por ŝanceligi ĝin.

La produkto de varoj, kiuj valoras 125 milionojn da sterlingaj funtoj jare, ne estas troa, kompare al la mondeksporto de 5299 mil. funt. sterl. en 1923.

Francio nun proponas plibonigi sian fervojan sistemon kaj akiros siajn ferajojn de Germanio. Pro tio la anglaj inĝenieroj ne sentos la vigliĝon, sed daŭros esti senlaboraj.

Nun, kiam Germanio apenaŭ povas bilanci sian komercon, angla komerco estas daŭre malvigla. Kio okazos, se Germanio efektive superŝutos tiom da varoj sur la mondo? La "Venkintaj Landoj" eĉ plie suferos pro tio.

Se ni konsultas la ciferojn, ni vidas jenon:

La procento da senlaboruloj

		Britio	Germ.		Britio	Germ.
1925	jan.	11,5	8,1	apr.	11,2	4,3
„	feb.	11,6	7,3	majo	11,2	3,5
„	marto	11,4	5,8	jun.	11,2	—

Kiel konfirma raporto, la Komitato, kiun la Labora registaro de Anglio starigis lastan jaron por enketi pri la malvigliĝo en angla komerco, nun eldonas sian raporton.

Signife ĝi raportas: "Germanio forvelkis postmilite kiel serioza konkuranto, sed Francio fariĝis pli serioza faktoro en internacia komerco pro sia granda pliigo de minerala riĉaĵo kaj fabrika kapablo, kiu rezultas el ĝiaj teritoriaj ŝanĝoj kune kun la pliboniga pozicio laŭ moderna plano de la ruinigitaj distriktoj, kaj la stimulo kiun donis al ĝi la falo de valuto de la franko."

La landoj, kiuj ricevos la riparpagojn deziras ilin en tia formo, kiu ne konkurencos kun produktaĵoj de ilia propra lando. Pro tio Germanio elsendos nur tiujn varojn, kiuj bezonas la plej multan laboron por sia kompletigo. Ĉar alie tion, kion Germanio ne produktas, ĝi devos importi, kaj tio ne akordas kun la postuloj de la Dawes-plano.

La raporto proponas, ke la riparpagoj (reparacio) estu varoj—lokomotivoj al Serbio, karbo al Italio, tinkturoj kaj potaso al Anglio kaj Francio, ktp.

Ĝi ankaŭ proponas planon, kiun ĝi nomas "Helpaj Planoj".

Kiel ekzemplo, se Argentino planas konstruon de fervojo aŭ dokoj, parto de ĝi estas provizita de Germanio, kaj la ŝuldatesto estos donita al la brita registaro, kiu siaparte malpliigos sian nacian ŝuldon je la sama grado.

Spite la protestoj de la "junkera" (naciista) ĵurnalaĉaro al Germanio estos permesate, plenumi siajn pagojn, kaj ĝi estos subtenata eĉ en siaj streĉoj pagi la riparsumojn. *3398.*

AGITADU POR SAT!

La Vilaĝanaj Militoj

En jaro 1925 forpasis 400 jaroj de post la tempo de t. n. "Vilaĝanaj Militoj" en Germanio. Dum longaj jarcentoj estis ĝi la plej granda revolucia movado vilaĝana en la historio de Eŭropo, tial hodiaŭ, kiam demando de vilaĝanaj rilatoj al proletara revolucio estas solvenda kaj urĝa, necese estas rememori certajn karakterizajn momentojn de nesukcesinta vilaĝana ribelo.

Same kiel en aliaj eŭropaj landoj en fino de l' mezepoko sorto de germanaj vilaĝanoj konstante plimalboniĝis. Ĝi estis rezulto de ekonomia revolucio, kaŭzita de transiro de tiama socio de natura mastrumado al la mona. Samtempe pligrandiĝadis potenco de komercista kaj uzurista kapitalo, kiu iĝis eksentebla por ĉiuj sociaj klasoj. Sed regantaj klasoj: princoj, feŭda nobelaro kaj pastraro sukcesis meti tutan pezon de l' ekspluatado sur la popolon, t. e. plejparte — ĉe la tiamaj kondiĉoj — sur la *vilaĝanaron*.

Plialtigo de l' servuto kaj tributoj diversspecaj same monaj kaj naturaj: forpreno de komunaj propraĵoj, komunaj paŝtejoj kaj arbaroj — de sinjoroj, estis tiam kutima okazintaĵo. Ĉio ĉi detruadis bonstaton de vilaĝano. En fino de XV. jarcento lokaj vilaĝanaj ribeloj okazadis unu post la alia.

Sed kondiĉojn por ribelo de l' tuta germana vilaĝanaro kaŭzis en la unua kvarono de XVI. jarc. renverson nomita la *reformacio*. La plej potenca tiama organizaĵo ekspluatanta estis en Germanio katolika eklezio, kiu dank' al tio akiris grandegajn bienojn. Sed tial ĝuste la eklezio malamikigis kontraŭ si ne nur ekspluatitojn, sed ankaŭ konkurintajn kun ĝi ekspluatintojn: princojn kaj nobelaron.

La Reformacio, kies komencon ni kunligas kun apero de ribelinta monaho, Martin Luther, kaŭzis pereon de eklezia regado en Germanio, forigante delonge fiksitan ekvilibron de fortoj ĉe mezepoka socio, kies bazo estis eklezio. Post faligo

de eklezi-organizaĵo ekaperis grandsignifa demando: kiu ekposedos post eklezio la bienojn. Estis ja klare, ke ĉi-soci-klaso, kiu ekposedos eklezi-bienojn, akiros tian potencon, ke ĝi ekregos Germanion por longa tempo. Unuaj komencis interbatali du regantaj klasoj: nobelaro kaj princoj. Sed faligo de la plej grava potenco, tiama eklezio, stimulis al batalo popolamasojn. Kun vilaĝanaro man' en mano iris parte etburĝaro kaj malforta tiam — pro foresto de granda industrio–proletaro, en kiu estis jam rimarkeblaj certaj komunistaj tendencoj.

La revolucio eksplodis subite, preskaŭ samtempe en tuta Germanio, komence de printempo 1528. La regantaj klasoj t. e. princoj kaj nobelaro tiam interbatalis furioze por ekposedi eklezian akiraĵon — ĝuste tial ili estis surprizitaj de vilaĝana movado. Vilaĝanoj prezentis 12 postulojn, el kiuj konsistis la programo de ribelo, argumentita de tiama ilia situacio. Krom la postuloj pure agraraj kiel forigo de servuto, malpligrandigo de tributo, redono de forrabitaj paŝtejoj, la plej grava estis por ili afero de l' eklezia bieno. Tial vilaĝanoj ekpostulis demokratian eklezion, bazitan je elektado de pastraro per komunumo kaj dependo de tiu de popolo.

Komence revoluciuloj venkadis. Feŭduloj ialoke cedis kaj kvazaŭ konsentis je postuloj de vilaĝanoj, atendante okazon revenĝi. Samtempe tamen proksima danĝero kuncementis posedantajn klasojn en unu tuto. Princoj interkonsentiĝis kun nobelaro, katolikoj kun adeptoj de l' reformo. La ĉefa reformanto, Martin Luther, kontraŭstaris furioze al popolo. Tamen malhelpis ribelon pli ol forto de malamikoj partikularismo de vilaĝanoj. Tiama Germanio estis partigita je vico da etlandoj. Vilaĝanoj de unu distrikto preskaŭ ne interesiĝis pri sorto de siaj najbaroj-fratoj kaj venkinte siajn sinjorojn revenadis hejmen, zorgante pli pri neniu. Same kondutis urbanoj. Malgraŭ penadoj kaj oferoj de eminentaj estroj de l' movado, kiel Thomas Münzer, aginta en Saksio kaj Turingio, oni ne sukcesis doni al movado unuecan direktadon. Same kiel ĉiam ekspluatantoj forgesinte pri intermalpaco, solidare kontraŭstaris partigitajn fortojn de popolo. Apartaj taĉmentoj estis venkitaj per perfido aŭ forto. La ribelantoj perdis rezultojn de komenca sukceso. Nobelaro ensangigis ribelon. Kune kun vilaĝanoj estis subpremitaj ankaŭ urbetoj, kiuj aliĝis al la movado. La fruktojn de la reformacio kolektis princoj fiksante en Germanio por pli ol 300j. despotan regadon, likviditan en 1918. Trad. *Halpern, Lublin.*

Angla karbindustrio

La Daves-raporto efikas tre malbone kontraŭ la anglaj laboristoj. Ankoraŭ pli ol unu miliono ricevas ŝtatsubvencion kiel senlaboruloj, kaj tiu kvanto estas ĉiama, ĉar la industrioj ne povas sorbi ilian laborenergion. La karbindustrio nun havas pli ol 160000 ministojn senlaborajn, kaj minejoj ankoraŭ fermiĝas. Ne estas lu ajn ŝanco redungi ilin, kaj kun siaj familioj, ili sumiĝas je pli ol duona miliono, ŝajne por ĉiam senlaboraj. Laŭ statistikoj oficialaj, en 1914 Britio eksportis pli ol 4 milion-tunojn al Italio. Germanio eksportis malpli ol unu milionon. En 1924 Britio eksportis nur 6 milionojn kaj Germanio elsendis ĝis kvar kaj duono da tunoj, el kiuj tri kaj duono estis "reparacia" karbo. Oni ne devas forgesi, ke oleo konkurencas surŝipe, kaj elektro surfervoje kaj ke la minejoj eluziĝas. Ĉio kune estas malbono por la anglaj ministoj.

3398 *Londono*

LETERO EL TURKIO

Konstantinoplo, 11. septembro 1925

Monaĥejoj kaj maŭzoleoj estas fermitaj. — En antaŭa letero mi aludis je la privestaĵa revolucio, nun okazanta en Turkio. Se nur temus pri ŝanĝo en la vestmaniero, la fakto menciinda ne estus. Sed revolucio efektive okazas en la moroj. La jarcentara religia tradicio disrompiĝas. La nuna Registaro ne nur ne timas ataki la antikvan vestmanieron, sed ankaŭ la plej tipajn reprezentantojn de l' religio.

Per dekreto, datumita je la 2. septembro 1925, la ministraro decidis fermi la monaĥejojn kaj maŭzoleojn, kiujn de jarcentoj la popolo kutimas konsideri kiel sanktaĵojn. Mi faru kelkajn citojn el tiu historia dokumento:

"1. — Ĉiuj monaĥejoj troviĝantaj en Turkio . . . estu fermotaj . . ."

"2. — Ne plu ekzistu ia ajn 'Kongregacio' en la Respubliko, nek ŝeikoj, nek dervîŝoj, nek aliaj adeptoj, havantaj religian karakteron . . ."

"4. — La konstruaĵoj fermotaj estu eventuale transformotaj en lernejojn, se ili taŭgas por tio . . ."

Tiuj eltiraĵoj sufiĉas por montri, ke la turkaj gvidantoj celas funde ekstermi la malnovegan tradicion religian. Oni tamen ne konkludu el tio, ke de nun ĉiuj direprezentantoj ne plu havas laŭleĝan ekziston. La nuna spiritostato ne ebligas pli profundan elradikigon. Restas ja la nemonaĥaj pastroj, kiuj diservas en la moskeoj.

* * *

La dervîŝoj. — Ekzistis diversspecaj: la turniĝantaj, la dancantaj, la kriegantaj kaj aliaj. Mi havis la bonŝancon alveni antaŭ ol la dekreto malpermesis la laŭleĝan ekziston de tiuj monaĥoj. Mi do povis proprokule vidi kiel ili kultas al sia dio. Kaj mi pensas, ke eble interesos la legantaron mallonga skizo pri tio, kion mi vidis. Mi nur kopiu el mia notlibro.

Vendrede 28. aŭgusto 1925

Ĉe la turniĝantaj dervîŝoj.

La diservo okazas je la tria posttagmeze. Kaduka domo kun ligna eksteraĵo mizeraspekta. Ĉirkaŭ la korto en malgrandaj ĉambroj estas videblaj tra la vitraĵoj tomboj de monaĥoj. Oni povas eniri la diservejon, ne demetinte la ŝuojn, kiel faros la kreduloj. Sed la vizitantoj restas en la antaŭaĵo. Virinoj ankaŭ vizitas. La turniĝejo estas oklatera, eble sep paŝojn larĝa. En la malantaŭaĵo kaŭras maljuna dervîŝo blankbarba kun blanketaj turbano kaj sutano. Same kaŭras dekstre 12 dervîŝoj, maljunaj, mezaĝaj, junaj. Maldekstre kaŭras ankaŭ unu maljunulo kaj du knaboj. Ĉiuj estas kapvestitaj per alta vesto el griza felto konusforma, senranda. Ĉe la galerio estas kantistoj kaj muzikistoj. Ĉu vere ili kantas? Strangaj bruoj, kvazaŭ miaŭado, lamentado. Ankaŭ stranga la muziko: mi havas la impreson, ke knaboj ludas, blovante inter la foliojn de fermita libro. Tamburetbruoj. Post kelka tempo, la dervîŝoj batas la plankon per la kapo, poste stariĝas. Ili komencas rondiradi envice. Kiam la unua alvenas antaŭ la blankete vestita dervîŝo (kredeble la estro) li duonturniĝas sur la kalkanoj tiamaniere, ke li frontas la postiranton; tiam ambaŭ riverencas. La unua faras denove duonturniĝon kaj daŭrigas rondiradi. Poste la dua faras kiel faris la unua kaj ĉiuj sinsekve same riverencas duope antaŭ la estro. Tiele ili faras tri rondirojn. Poste ili daŭrigas rondiri, sed nur salutante kaj kisante laŭvice la manon de la estro. Fine ili komencas turniĝadi per la nudaj piedoj kiel faras turbo.

Komence ili kruce havas la brakojn sur brusto, la manojn sur la ŝultroj. Iom post iom la manoj glitas kaj, kvazaŭ birdo, etendiĝanta siajn flugilojn, la brakoj etendiĝas. La dekstra manplato estas turnita al la plafono, la maldekstra al la planko. La pozicio de la brakoj iel pensigas pri aeroplana helico. La kapo kliniĝas. La turniĝado fariĝas pli kaj pli rapida; la larĝa vestaĵo ampleksiĝas kaj fariĝas ombrelforma. La turniĝado daŭras eble 10 minutojn. Paŭzo. Ĉiuj ŝvitas. Nu, ili rekomencas rondiradi kaj saluti la estron. Denova furioza turniĝado. La samo okazas tri fojojn. Kelkminuta predikado de unu dervîŝo, (kiu ne turniĝadis) kaj fine la estro (li ankaŭ ne turniĝadis) faras mallongan preĝon, kiun ĉiuj partoprenas.

Ne ĉiuj same rapide turniĝadis. Estis kelkaj maljunuloj, kiuj nur kvazaŭ skizis turniĝadon. Sed kelkiuj turniĝadis kiel veraj aŭtomatoj, kun fervoro, kiu certe najbaras frenezecon.

Por la kredulo tiu kulto havas kompreneble sencon. Jen la klarigo, kiun oni donis al mi: En la universo ĉio turniĝadas, ekz. la Tero, la astroj ktp. Nu, se Allah konstruis la mondon laŭ tiu turniĝsistemo, tio signifas, ke li ŝatas la turniĝadon. Sekve, nenio pli povas plaĉi al dio ol la turniĝado . . .

Vere, tiu opinio ne estas pli malsaĝa ol similaj, kiujn havas la plej diversspecaj kreduloj. Vidante tiun spektaklon, mi nur bedaŭris, ke tiom da homa energio estas elspezata por senutila celo. Kaj eble la tuta malbono en la mondo devenas el tio, ke la homoj faras tro ofte senutilan, eĉ malutilan laboron . . .

* * *

En Skutari (parto de Konstantinoplo, kiu troviĝas sur la azia bordo) mi ankaŭ ĉeestis diservon de kriegantaj dervîŝoj. Mi ne priskribos ĝin. Tiu letero estas jam sufiĉe longa, kaj temas ne misuzi la paĝojn de nia gazeto. Mi nur diru, ke la kulto de tiuj dervîŝoj estas ankoraŭ pli stranga, pli burleska ol tiu de la turniĝantoj. Ĝi baziĝas sur la jena paragrafeto de la *Korano:* "Kiuj ne kapablas lerni entute la Sanktan Libron, tiuj lernu nur la unuan paragrafeton: Je la nomo de Allah, pardonema kaj kompatema. Ĉu tio estas ankoraŭ tro? nur la vorton Allah. Ĉu ankoraŭ tro? nur la unuan silabon."

Tial dum la tuta diservo oni aŭdas jenajn raŭkajn sonojn: *Ala hu!* aŭ simple *hu!* kaj tio daŭras eble du horojn kun kelkaj paŭzoj. Mi havis preskaŭ la impreson esti en bestmontrejo, kies gastoj malsatas . . .

Tiuj dervîŝoj kaj aliaj ne plu havas laŭleĝan ekzistorajton en Turkio. Eble la turistoj bedaŭros tion. Sed ĉiuj saĝaj homoj povas nur aprobi la turkan registaron, kiu kuraĝis kontraŭstari al tiu religia fanatikeco. *E. Lanty*

Kiel Ligo por defendo de hom-rajtoj „studis" Polion

Vic-prezidanto de "Ligo por defendo de hom-rajtoj", fama profesoro-historiisto, ĵurnalisto de radikala preso, s-ro A. Olar, antaŭnelonge estis vizitinta Varsovion. Antaŭ unu jaro, post kiam aperis publika protesto de francaj eminentuloj, inkluzive s-ron A. Olar, kontraŭ blanka teroro en Polio, li publike deklaris pri nuligendo de sia subskriko, ĉar la lasta aperis sur la protesto nur pro tio, ke li estis "malbone informita." Do oni povis supozi, ke s-ro Olar, veninte proprapersone en Varsovion, deziros ricevi la plej fidindajn informojn pri reĝimo de polaj malliberejoj, pri la rilato de ties administrantoj al politikaj izolitoj, entute ricevi, laŭ propraj impresoj kaj atestoj, la respondon por demando: ĉu ekzistas en Polio blanka teroro?

Tiucele, por faciligi al fama profesoro kaj pacifisto la studadon pri tiu ĉi demando, lin vizitis korespondanto de rusa ĵurnalo "Centraj Informoj", kiel reprezentanto de polaj liberpensuloj. Inter ili dum intervjuo okazis jena dialogo. — Laŭ ĵurnalaj komunikoj mi kredas ke vi interesiĝas pri organizaj proprecoj de polaj malliberejoj? Ĉu vi intencas viziti la karcerojn? — Bedaŭrinde, mi ne havas tempon por tio ĉi, — respondis s-ro Olar.

– La policistoj laŭsisteme kaj kun ekstrema krueleco, torturadas la enkarcerigitojn. Se vi interparolus kun la malliberigitoj, kies nomojn mi diros al vi, vi ekscius multajn interesaĵojn. Vi renkontus en karceroj multajn gejunulojn, kiuj estas kondamnitaj por 5-, 6- kaj eĉ 10-jara malliberigado pro tiaj krimetoj, kiel ekz. donaco de komunisma literaturo, disgluado de propagandaj afiŝoj ktp.

Mi jam diris al vi, ke mi ne havos tempon por tiuj aferoj, — iom malpacience kaj malkontente respondis s-ro Olar.

Tamen vi povus noti kelkajn faktojn kaj nomojn.

Pardonu min, — interrompis s-ro Olar sian intervjuanton rigardante la poŝhorloĝon, — mi estas treege okupita.

– Do, mi lasos al vi kelkajn memornotojn...

— Tio ĉi estas nebezonata. Tie ĉi ekzistas Ŝola ligo por defendo de hom-rajtoj. Kial vi ne havigos tiujn ĉi dokumentojn al ĝi?

— Ĉar polaj liganoj estas bone informitaj pri tiu ĉi demando, sed ili tute ignoras la demandon pri malbona stato de politikaj enkarcerigitoj.

— Rakontu al mi prefere pri la religia demando en Polio, — diris profesoro, dezirante ŝanĝi la temon de l' intervjuo.

Aŭskultante pri la religio, s-ro Olar preskaŭ forgesis ke li estas treege okupita. Post iom da tempo, kiam li ŝajnis esti daŭrigonta la intervjuon, lia intervjuanto refoje ekparolis pri politikaj malliberuloj. Tiam s-ro Olar leviĝis kaj, kompreniganțe ke l' interparolo estas finita, li diris:

— Jen estas mia adreso en Parizo. Estu afabla sendi al mi detalajn informojn pri diversaj religiaj sektoj kaj liberpensulaj grupoj.

Ni kredas, ke ĉiuj komentoj estus superfluaj. La citita fragmento el korespondaĵo por rusa ĵurnalo per si mem sufiĉe karakterizas "toleremon" de burĝaj radikaloj kaj la valoron de ties "radikalismo". *N. Krassovski.*

LA MASO MOVIĜAS

Jen aktuala anonco en "Daily Herald" (11. 9. 25): *"La Oficiala Lingvo de Laboro.* La Sindikata Kongreso en Scarbourough hieraŭ akceptis rezolucion de la Amalgamated Engineering Union, kiu instruis (instrukciis) la Ĝeneralan Konsilantaron adopti (akcepti) Esperanton kiel la Oficialan Internacian Lingvon." —

Oni ne forgesu, ke 4 1/2 milionoj da laboristoj estis reprezentataj en tiu kongreso, ke ĉiu ĉefulo el la brita sindikataro ĉeestis tie, kaj ke Britio estas lando de izoleco kaj la hejmlando de "internacie jam triumfinta" angla lingvo. La plena teksto de la rezolucio estas: "Ke tiu ĉi kongreso instrukcias la Ĝeneralan Konsilantaron (Agad-Komitato de Brita Sindikataro), akcepti esp-on kiel oficialan internacian lingvon kaj insisti ke ĝi estu inter la lecionaro de ĉiu eduk-ad-organizaĵo, kiu havas rilaton kun la brita sindikataro." La kongreso unuanime akceptis la rezolucion de *J. T. Brownlie* (prezidanto de la AEU.).

HAMILTON FYFE
Redaktoro de "Daily Herald"

Kiel tiu rezulto efektiviĝis? Ĉefparte pro la senĉesa propagando de BLES (Brita Ligo de Esp. Socialistoj), kiu disdonis folietojn, broŝurojn ktp., kaj kies anoj ĉiam kaj ĉie parolis kaj skribis raportojn pri la afero. Multe helpis nia broŝuro "Esperanto kaj Laboro", la lecionoj, kiuj aperis en kvar sindikat-ĵurnaloj, la manifesto subskribita de laboristestroj (S-ulo n-o 31) kaj plejparte la notoj en esp., kiuj aperis du-trifoje semajne en "Daily Herald". En tiu laboro SAT-anoj plej forte laboris. Kuraĝigite ili nun plue daŭrigos. Jen iuj el la lastaj sukcesoj: *E. Thurtle* (Parlamentano laborista) decidis eklerni la lingvon; la Sekr. de Meblarist-Asocio, k-do *Alex Gossip* jam eklernis esp-on kaj aniĝas al kurso; la Laborist-Kolegiaro (N.C.L.C.) starigis esp. korespond-kurson.

Kiel ni utiligos la rezulton? BLES intencas sendi specialan artikolon al ĉiu sindikat-ĵurnalo, proponanta kursojn, kunvenojn ktp. Ofte rezolucio kuŝas forgesita en breto de la sindikataro, sed BLES tiuokaze intervjuos la anojn de la nova Ĝenerala Konsilantaro. Jam multaj el ili favoris esp-on kaj esperebie ili influos la IFTU agi simile al k-do Nathans en la I.T.F. Sed tiu propono ne sukcesos sen helpo de SAT-anoj ĉiulandaj. Disvastigu la informon pri la supra decido. Enkonduku similan proponon en tagordon de via sindikato aŭ partio. Petu per via sindikato, ke la IFTU kaj aliaj internacioj 1) korespondu per esp. 2) enpresu notojn en la oficiala ĵurnalo en kaj pri esp. 3) uzu esp-on en ĉiuj internaciaj kunvenoj kaj vizitoj.

La fluanta tajdo estas nun ĉe ni.

M. Starr.

TRA LA KLASBATALO

Jam pli ol unu monaton en Usono regas granda minlaborista striko en la antracitminejoj, kiu montras tendencon al plilarĝiĝo. Per importo de Ruhr-karbo kaj angla karbo la minkapitalistoj volas rompi la strikon.

K-do Rakoŝi, iama hungara popolkomisaro, estas arestita en Budapest kaj estas esplor-ekzamenata post teruregaj turmentoj. Oni atendas mortkondamnon en lia proceso.

En Herren (Illinois, Usono) okazis minkatastrofo, en kiu perdis tri ministoj sian vivon kaj pluraj estis grave difektitaj.

Kun la germana delegacio laborista al Sovetlando!

(Daŭrigo[1])

Dum la vizito de Putilova uzino okazis malgranda epizodo, kiun mi ne volas forgesi mencii al niaj legantoj. Mi jam informis la k-dojn, ke k-do Podkaminer helpis al mi per tio, ke li estis dum nia tuta restado en Leningrad tradukinto speciale por mi. Unue oni rigardis lin flanke de la diversaj oficialuloj tre dubeme; unu el ili, tradukanto, eĉ asertis, ke esperanta lingvo estas sensencaĵo, pli bone estas lerni anglan lingvon. Malgraŭ niaj kontraŭdiroj li ne lasis sin konvinki, spite lia nescio de Esperanto. Nun ankaŭ alia rusa k-do, kiu ludas gravan rolon en la sindikatmovado de Leningrad, klarigis en la mateno al ni, ke ĉiu vera revoluciulo devos lerni la — rusan lingvon, ĉar ĉio kio estas rusa, ankaŭ estas revolucia. Vi povas mem imagi ke ni ambaŭ, k-do Podkaminer kaj mi, indulge ridetis pri tia opinio. Sed kiam estis vespero, la sama k-do deklaris al ni, ke Esperanto do estas bonega komprenigilo, kaj li petis de ni informojn, kie kaj kiam li povos lerni tiun-ĉi lingvon. La ŝanĝon kaŭzis jena okazintaĵo. Mi estis membro de la industria grupo, kaj pro tio ni havis interdiskuton kun la ruĝa direktoro. Tiu klarigis al ni la kreskon de Putilova fabriko kaj ankaŭ informis nin pri la procenta parto de la impostoj, kiuj devas esti pagataj al la ŝtato. Nun ĉi-tie evidentiĝis, ke la oficialaj tradukantoj ne kapablas klarigi precize la skemon, laŭ kiu la impostoj estas kalkulataj. Oni nur povis diri, ke el la tutaj produktajkostoj 48 % sumiĝas je la impostoj. Nature ĉiu el la delegacio miris pri tio, kaj poste oni ege pridiskutis tiun-ĉi punkton. Al la rusaj k-doj tio estis malagrabla, ĉar estiĝis el tio ega malkompreno. Ĉi-tie k-do Podkaminer helpis per ankoraŭfoja demando, kaj poste li esperantigis ĉion al mi kaj mi tradukis germanen ĉion, kaj la diferencpunkto estis for. Ĉiuj rusaj k-doj ekspiris, kaj la jam menciita k-do deklaras Esperanton bona kaj lerninda lingvo.

La vizito de la laborejoj de Putilov donis al ni la unuan ekzemplon pri ekonomia kapableco de la rusoj. Memkompreneble tio ne sufiĉas al ni, kaj la alian tagon ni interdividis nin en dekunu grupojn, celante la studadon de pluaj uzinoj. Ankaŭ ĉi tie memoriginda travivaĵo, kiu montris, ke inter la oficialuloj ŝanĝiĝis la prijuĝo de Esperanto. La grupo destinita viziti elektran fabrikon ne konsentis kun la tradukanto, ĉar li ne sufiĉe posedas germanan lingvon. Hazarde ni sidis malantaŭ la plendantaj k-doj kaj oni pensis, ke mi kaj k-do Podkaminer apartenis al tiu-ĉi grupo, oni nome respondis la plendojn per tio, ke ja tre bona esperanta tradukanto kuniros kaj tiu-ĉi povos do helpi. Estis ja tre laŭdinde, sed ni ambaŭ intencis inspekti la ĉefmetiejojn de la nordrusa fervojo. Ĉar mi kaj alia k-do estis fervojistoj, ni flanke de la fervojistoj estis petataj veni kaj ekzameni la staton de la fabriko. Ni volonte akceptis kaj pasigis du tagojn per vizitado. Entute ni devas konstati, ke la uzino ja ne apartenis al la plej modernaj en teknika rilato, sed tamen ni ne povis nei, ke estis rimarkebla, forta akcelado al plibonigo kaj pliintensigo de la produktado. La laboristoj fieris pri sia propra laborejo, kaj ili tre atente aŭskultis, kion ni rakontis pri germanaj situacioj, speciale de la fervojistoj. Fine de nia interesa, ekzamena rondiro, malgranda mitingo estis aranĝita, kie ni salutis kaj estis salutataj reciproke. Ankaŭ ĉi tie la manko de bona tradukanto por germana lingvo. K-do Podkaminer tre volonte kaj ĝoje laŭte esperantigis ĉion kaj estis ankaŭ tre bela oratoro. Okaze de nia veno oni dediĉis al ni du poemojn, kiujn poste k-do Nekrasov bonvole tradukis esperantlingven. Eble la redakcio de nia S-ulo[1]) enpresigas unu aŭ la alian, por ke ankaŭ la aliaj k-doj sciiĝu kiel laboristoj pensas en Ruslando.

Vespere mi tre agrable pasigis la tempon. Specialan vesperon la Leningradaj k-doj esperantistaj aranĝis ĉe k-do Piĉaĉi. Tiu, antaŭe estinte juristo, laboras hodiaŭ en kooperacio. En lia loĝejo ĉirkaŭ la oka diversaj k-doj kolektiĝis kaj serenaj kaj seriozaj paroladoj estis interŝanĝataj. Sekvis ankaŭ la disdonado de teo el la famkonata en Ruslando temaŝino, el la samovaro. Poste ni en apuda ĉambro aŭskultis muzikludojn, prezentitajn de la ĉiopovanta k-do Podkaminer. K-do Piĉaĉi per bela voĉo aŭdigis kelkajn esperantajn kaj rusajn kantojn, k-dino Bregman ravis nin per dramaj recitaĵoj. Ĉiu, ankaŭ mi, kunhelpis, agrabligi kaj beligi la renkonton. Malfrue, je la dekdua, ni disiĝis; kaj mi restis ĉe k-do Piĉaĉi por dormi ĉe li.

Vere, mi miris, ke ĉiu k-do, preskaŭ sen escepto, tiel flue estras la lingvon; ŝajnas al mi ke la idealismo pli instigis kaj ankoraŭ instigas ilin, disvastigi la lingvon inter laboristaj rondoj. La kunveno klare elmontris kamaradecan interrilaton, kiu estas certe ankaŭ bona instigilo kunveni regule.

La lasta tago de nia delegacia restado estis dimanĉo. Ni estis liberaj, kaj mi uzis la tempon kune kun Podkaminer fari rondiron tra la urbo. Dum la promenado mi demandis mian k-don, kio fariĝis el la multaj preĝejoj. "El la preĝejoj? Ho, tio hodiaŭ estas propraĵo de la ŝtato, kaj kiam la popo deziras aranĝi diservon, li devas prunti por alta prezo preĝejon por uzado. Ĉar la enspezoj de la popoj ne plu estas tiom altaj ol antaŭe, ili nur povis prunti la malgrandajn didomojn. La plej multaj ne plu estas bezonataj, sed pro ilia valoro kiel artplenaj konstruaĵoj fondiĝis societo por konservi la monumentajn preĝejojn".

Finante nian interparoladon, ni devis elvagonigi nin el la tramo, ĉar ni intencis surgrimpi la faman preĝejon, kiu en la konstruaĵo ege similas la katedralon de Sankto Petro en Romo. Ni pagis nian enirprezon kaj komencis suriri la sennombrajn ŝtupojn.

Estis sufiĉe ŝvitplena laboro, kaj ankaŭ mia kapo povis atesti, ke la preĝejo estis konstruita per tre malmolaj ŝtonoj. Fine post dudek minutoj de malfacila suprenirado ni ree ekvidis la lumon de la suno. Ni suriris en cent metroj da alteco rondan balkonon. Tre malalte Leningrad etendiĝis ĝis la marbordo, kaj sude la vastaj ebenaĵoj de Ruslando videbliĝis. La bronza kupolo brilis en la sunradioj, la tegmentoj de la domoj viciĝis unu al la alia, montrante ankaŭ, ke je la domoj la difektaĵoj estis forigitaj. Vere dimanĉa trankvilo kuŝis super Leningrad kaj peris al ni senfine belan rondvidon.

Hejmenirante al la hotelo, mi antaŭ la pordoj vidis alian k-don de nia delegacio, kiu samkiel mi estis esperantisto. Sed ho ve! Milicano staris apud li "Espereble li ne estas arestita de la polico", tra mia cerbo flugis la penso. Agrable mi estis surprizita, kiam mi renkontis en la milicano alian tre fervoran esperantistan k-don de Leningrada grupo. Li estis en la urbo por studadi kaj ne preterlasis la okazon konatiĝi kun ni germanaj laboristaj esperantistoj. Post pli longa ideinterŝanĝo ni adiaŭis amikece, ne sen akcento ke ni plu volu labori por esperanto, ke esperanto baldaŭ fariĝu la internacia interkomprenigilo de tutmonda proletaro.

Tiamaniere nia unua restado en Leningrado finiĝis. La saman tagon ni preparis nin por forveturo al Moskvo. Vespere je la naŭa horo ni trame veturis al la Moskva stacidomo. Antaŭe kaj sur la perono interne proleta amaso premis sin por transdoni al ni siajn plej fratajn salutojn por la vojaĝo tra Sovetio. Ĉi-tie ankaŭ mi lastfoje premis la manojn de miaj karaj k-doj esperantistoj, kaj nome de la Leningrada grupo oni donacis al mi insignon de Sovetlanda Esperanta Unuiĝo. Ties verda stelo sur blanka kampo alvokis pli malfrue la ĉiulokajn esperantistajn laboristojn.

Ankoraŭfoje plej lastaj manpremoj, kaj dum la sonoj de la "Internacionalo" la vagonaro ekmoviĝis el la halo. Tra la antaŭurbaj partoj de Leningrad la vagonaro rapidis suden. La delegacio, 58 k-doj, okupis du vagonojn, speciale preparitajn por ĝi. Hodiaŭ post mia longa vojaĝo mi nun komprenas, kial estas pli agrable veturi sur rusaj fervojoj. Unue estas rimarkinde, ke ekzistas nur du klasoj: ligna kaj rembura. La prezo por la dua estas la duobla kiel por la ligna vagono. Eĉ alia fakto nekonata en nia lando: Ju pli oni veturas, despli malmultekosta estas la veturado.

La vagonoj mem estas pli larĝaj ol la germanaj, ankaŭ ĉiu vagono povas esti transformita en dormvagonon. Ne necesas

---

1) vidu n-o 52.

1) En S. R. sept. n-o aperis unu el la poemoj. *Red.*

pagi specialan prezon por ĝi. — Dum ni elrigardis el la fenestroj, servemaj spiritoj preparis liton sur la benkoj. Daŭris ne tre longe, kaj komuna ronkado sonis tra la vagono, miksis sin kun la krakado de la radoj sur la reloj. Horo post horo sekvis, kaj ĉirkaŭ la dekunua horo ni ekvidis malproksime la turojn de la sennombraj preĝejoj de la rusa metropolo. La rapideco de la vagonaro malpliiĝis, kaj post malmultaj minutoj la celo estis atingita. Ree muziko trafis niajn orelojn, dum ni eliris la vagonaron. Multmilaj voĉoj unike salutis nin; fotografoj kaj gazetraportantoj sieĝis nin de ĉiuj flankoj. (Daŭrigota.)

W. Bennewitz (2378)

25 jaroj de konsumkooperativa movado en Finnlando

La 1. de septembro ĉi-jare estis pasintaj 25 jaroj de la fondo de unua konsumkooperativo en Finnlando starigita sur la principoj de Rochdalaj honestaj pioniroj. Ĉar multajn legantojn de S-ulo verŝajne interesas kooperativa movado, mi volas jen doni skizeton, ĉefe pri laboristaj konsumkooperativoj, dum unua kvarona jarcento.

Unua epoko

Kiel en Anglujo — la patrujo de kooperativa ideo —, tiel ankaŭ en Finnlando la unuan konsumkooperativon fondis tekslaboristoj. Tio okazis en Tampere — la plej rimarkinda industria urbo en Finnlando — en la jaro 1900. Jam de komenco la konsumkooperativoj havis simpation de laborista klaso. La temo pri internaj rilatoj de konsumkooperativa kaj laborista movado estis pritraktataj en multaj ligkunvenoj de socialdemokrata partio. En faritaj rezolucioj oni alte taksas socie grandan signifon de konsumkooperativoj por la liberigo de laborista klaso. Kaj en ili oni admonas laboristojn aliĝi al kooperativoj, kie tiaj jam ekzistas. Estas rimarkinde, ke en la rondo de plej malriĉaj popolgrupoj la konsumkooperativoj de ĉiam havas siajn plej fidelajn subtenantojn. Kaj se ni rigardas al statistiko, ni vidas, ke salajrolaboristoj kaj aliaj en socia rilato kompareblaj popolgrupetoj formas plej grandan parton (ĉ. 70%) el tuta anaro de konsumkooperativoj.

La nombro de konsumantoj aliĝintaj al kooperativoj estas nun ĉirkaŭ 380 000 personoj. Se ni kalkulas, ke ĉiu ano reprezentas 4 personan familion, ni havas en Finnlando jam hodiaŭ 1 520 000 kooperative organiziĝintajn konsumantojn, t. e. ĉirkaŭ 50% el la loĝantaro de la lando.

En la jaro 1905, je la iniciativo de laboristaj konsumkooperativoj oni fondis pograndan kooperativon: "Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta", (mallongigite S.O.K. = Centra pogranda kooperativo) kaj tri jarojn poste centran asocion, kies taskoj fariĝis ĉefe konsilado al kooperativoj kaj publikigo de gazetoj.

Disiĝo

En Finnlando jam tre frue ankaŭ terkulturistoj (posedantaj klasoj) aliĝis al konsumkooperativoj. Estas kompreneble, ke inter anaro, kiu konsistis el du tute kontraŭaj klasoj, naskiĝis opiniaj diferencoj pri la principoj kaj socia signifo de konsumkooperativa movado. Ĉi tiu opinia diferenceco kaŭzis formiĝon de du kategorioj: "konservativuloj" (sin nomantaj "neŭtraluloj") kaj "progresemuloj", laŭ kiuj ankaŭ oni komencis nomi kooperativojn. La kategorio de konservativaj kooperativoj estis pli granda je nombra rilato de kooperativoj, kiam progresemaj kooperativoj, kvankam pli malmultaj, reprezentis pli grandan nombron da anoj. Sed ĉar en la kunvenoj de centraj organizaĵoj regis tia voĉdonsistemo, ke ĉiu al ili aliĝinta kooperativo havis unu voĉon, konservativaj kooperativoj povis elekti — kaj tion ili faris — nur siajn proprajn reprezentantojn en la administrajn organojn de centraj organizaĵoj. Ĉar progresemaj kooperativoj ne povis havi eĉ rilatan reprezentadon en la centraj organoj, kaj ilia propono pri voĉdonreformo, bazota sur la nombro de anaro, ne estis aprobita, ili trovis pli bone disiĝi, ol resti subpremitaj sub la gvidado de malplimulto. Ĉar en tia situacio la paca kaj fruktoporta kunlaborado daŭre ne estus ebla.

Fondo de novaj centraj organizaĵoj

Estas kompreneble, ke la disiĝintaj kooperativoj ne povis resti sen interligantaj centraj organizaĵoj. Jam en sama jaro 1916, kiam okazis la disiĝo, fondiĝis nova centra asocio: *kulutusosunskuntien keskusliitto* (mallongigite K.K. = Centra asocio de konsumkooperativoj). En la fino de la jaro 1917 la nombro de kooperativoj al ĝi aliĝintaj estis 166 kaj anaro en ili 131 673 personoj, spezo 184,5 milionoj da finnaj markoj (= fmk.). Sed civitana milito en la jaro 1918 kaŭzis gravajn ekonomiajn malprofitojn al laboristaj konsumkooperativoj. Sed plej peze trafis ilin arbitra agado de S. O. K. Konservativuloj komencis pro la admonoj de S. O. K. okupadi laboristajn kooperativojn. La laboristaj anoj timante perforton ne kuraĝis partopreni al kunvenoj de siaj kooperativoj. Tial konservativuloj sukcesis en sia malrespekteco kaŭzi eksiĝon de multaj kooperativoj el K. K. Sekve la nombro de kooperativoj — anoj aliĝintaj al K. K. falis ĝis 87 en la jaro 1918. Konservativuloj direktis sian perforton ankaŭ en la anaron de lokaj kooperativoj S. O. K. en siaj cirkuleroj, kiujn ĝi dissendis admonis eksigi el ĉiuj kooperativoj la "progresemajn" elementojn. Sekvante ĉi tiun konsilon la konservativuloj eksigis grandajn partojn de laboristaj anoj (bela neŭtraleco).

Perforte la konservativuloj volis tute detrui progreseman kooperativan movadon. Tio estis tamen laboro superforta. Je la iniciativo de K. K. oni povis baldaŭ mobilizi kooperativulojn kontraŭ perforta agado de S. O. K. La fermitaj kooperativoj malfermiĝis, kaj agado iom post iom komencis ĉie funkcii.

K. K. havas nun kiel anojn 110 kooperativojn, 1 pograndan vendejon, 1 brul- kaj 1 vivasekuran institucion. Ĝi faras tre vastan klerigan laboron per siaj paroladistoj kaj presaĵoj. Ĝi eldonas jenajn gazetojn: Kuluttajain Lehti (= jurnalo de konsumantoj) kaj svedlingvan "Konsumentbladet", kiuj aperas semajne. Por la estraranoj de kooperativoj aperas speciala gazeto: Osuusliike (= kooperativo), same por la gelaborantoj en la kooperativoj: Työtoveri (= Laborkunulo) kiuj ambaŭ aperas dumonate. Ĉi-tiuj 4 jurnaloj aperas je ĉirkaŭ 90 000 ekzempleroj. Plue ĝi subtenas leteran kurson kaj 3-monatan kurson (buŝan) por la funkciantoj de kooperativoj. — *V. Salonen.* (Finota).

Civilizacio

Multon oni povus skribi pri tiu temo. Sed fakto estas, ke civilizaciano ne estu sovaĝulo. Eŭropo estas la plej civilizita terparto; ĉu eble pro tio okazis la 4 jara hombuĉado? Sed ankoraŭ nun la eŭropanoj pruvas ke ili estas tute indaj "civilizacianoj". Do, ni volas montri tion per faktoj.

Vipita, perfortita kaj bruligita

IRH — Alvenis letero de k-do el Rumanio, kiu jam en la jaro 1919, okaze de la Chotin-a ribelo, sidis en la malliberejo. Oni nun denove kulpigas tiun k-don ke li partoprenis la ribelon en Tatar Bunar. Li detale priskribas la kruelan agon de venĝo, kiu okazis en sia naska vilaĝo. La k-do skribas: "Kelkajn kilometrojn malproksime de nia loko, en la vilaĝo Dinaŭz, pro iuj kaŭzoj la vilaĝanoj ne kontentigis la ĝendarmojn. Iun tagon venis punekspedicio al la vilaĝo por venĝi sin je la vilaĝanoj. La gvidanta oficiro kaj lia bando intermiksis la vilaĝon Dinaŭz kun la vilaĝo Danzkouz. Alveninte en Danzkouz la ordonanto de la bando kunvokis la vilaĝanojn kaj vipis per vergo 85 homojn antaŭ la okuloj de ĉiuj ĉeestantoj. Kiam la oficiro sciiĝis ke li erare estis en Danzkouz li rapidis kun sia bando al la vilaĝo Dinaŭz kaj vipigis tie 285 vilaĝanojn. En la arbaro de Serout kaŝis sin 50 virinoj kun infanoj el la ĉirkaŭaj vilaĝoj en la domo de la arbargardisto. Tion sciiĝis la agentoj de la "Siguranza" kaj ankaŭ tien sendis punekspedicion. Ĉiujn virinojn la oficiroj kaj agentoj de la Siguranza perfortis kaj poste ili bruligis la domon.

Juĝas mortigistoj kaj turmentistoj

IRH — Dum la daŭro de la proceso kontraŭ la 500 Tatar-Bunar-aj vilaĝanoj ĉiam denove la akuzitoj plendis pri teruraĵoj, kiujn ili devis toleri dum la esplora aresto kaj dum la proceso mem. Kiam la prezidanto deklaris ke li nenion scias pri tio, starigis sin la akuzito Rafailovicz kaj vokis: "*La sinjoro superleŭtenanto je via maldekstro hieraŭ nokte venis mem en mian ĉelon kaj batis min per lignomartelo sur la kapo kaj en la vizaĝo.* Opiniita estis la fama superleŭtenanto *Murarescu*, la mortiginto de 30 ukrainaj kamparanoj. La prezidanto kvitancis la akuzon de

Rafailowicz per la ordono, lin katenigi dum 30 tagoj. La punĉenoj estas 20 kg pezaj kugloĉenoj.

Kruelaĵoj de la polia turmentĉambro Amasarestoj en la okcidenta Blankrusio

IRH — El la okcidenta Blankrusio venas sciigoj pri novaj amasarestoj kaj pri bestecaj traktadoj de la malliberigitoj.

En la distrikto Belostok oni en la lasta tempo denove ĵetis pli ol 700 personojn en la malliberejon. Oni venis por aresti la filon aŭ filinon kaj arestis la gepatrojn se la koncernaj personoj ne troviĝis hejme. La arestitojn oni katenis en ĉenojn kaj transportis ilin al Belsk. En Belsk ĉiuj malliberigitoj venas en la iaman malsanulejon. Oni venigas ilin aparte en la banĉambron kaj senvestigas ilin, poste la agentoj de la "Defensivo" kaj de la policistaro kruele traktas la malfeliĉulojn. Oni katenas iliajn manojn kaj piedojn kaj ligas ilin, poste oni ĵetis ilin kontraŭ la muron. De tempo al tempo oni demandas ilin ĉu ili nun volas konfesi sian komunistecon. En la sinsekvo la proceduro de la esplorado alprenis jenan formon: oni kuŝigas la malliberigitojn sur la planko, enŝovas pinglon sub la ungoj kaj batas per vergo sur la piedplandoj. Ti-kiuj per tio perdis la konscion, estis superverŝitaj per sitelo da akvo por ke ili rekonsciiĝu. Se ankaŭ tio ne helpis, oni ligis ilin kaj verŝis akvon tra la nazo ĝis la ventro dikiĝis.

Tiamaniere la agentoj de la "Defensivo" provis elpremi konfeson. Sub la premo de tiu turmentado multaj malliberigitoj kulpigis sin mem kaj aliajn, kulpulojn kaj senkulpulojn.

La enloĝantoj de Belsk estas tiel terorigitaj ke ili amase forlasas la urbon. Al la malliberigitoj oni lasas nenion, ankaŭ oni ne permesas alporti nutraĵon por ili. Ĝis nun 500 personoj estas reliberigitaj, 200 estas ankoraŭ en la malliberejo.

Ni estu sennaciece solidaraj

Mi ja tutkore aplaŭdis kiam SAT aniĝis al "Internacia Laborista Helpo"; mi ankaŭ estas kontenta vidante "Sennaciulon" helpanta al "Internacia Ruĝa Helpo" ĉar sennacieca solidareco estas ne nur dezirinda, sed tute necesa en tiu epoko, kiam tutmonda mastraro aplikas inter si fortikan solidarecon.

Por havigi al ni veran sennaciecan spiriton, ni devas kutimiĝi ŝati eksterlandan kamaradon tute same kiel enlandan, eksterlandan proletorganizaĵon tute same kiel enlandan; ni devas opinii ke ĉiuj formoj de super-nacieca laborista solidareco estas prikonsiderindaj.

Tial mi deziras alkonduki vian atenton al iu organizaĵo kreita de laborista klaso el Francio. Mi parolas pri la orfejo titolita "L' Avenir Social" ("La Socia Venonteco"), kiu dum la granda malsatperiodo en Germanio ŝirmis dum kelkaj semajnoj tutan grupon el la infanoj de niaj kamaradoj el Germanio.

Tiu orfejo ne estas filantropia organizaĵo. Ti-kiuj ĝin administras, forlasas filantropion al burĝa klaso kies elpensaĵo ĝi estas, kaj kiu ĝin utiligas, ĉu kiel amuzaĵo ĉu kiel osto, kiun oni ĵetas al hundo por eviti ke li mordu.

Ni ne estas filantropoj. Ni estas laboristoj kiuj organizas laboristan solidarecon; ni estas proletedukistoj kiuj disdonas proletedukadon; ni estas revoluciuloj kiuj preparas Revolucion.

Ĝis nun "Socia Venonteco" estis nur enlanda organizaĵo; t. e. ĝi petis monon necesan por ekzistado nur de enlanda laborista klaso kaj ricevis regule nur georfojn de enlandaj proletoj.

Sed ni opinias, ke tiu organizaĵo devas fariĝi, kiel eble plej baldaŭ, internacia, aŭ pli bone sennacieca.

Ni opinias tion, ĉar tio ebligus aŭ almenaŭ plifaciligus al ni disdonadon de sennacieca edukado, naskigon ĉe la geinfanoj — kaj ankaŭ ĉe la tutmonda gekamaradaro — de vere sennacieca sento.

For el niaj spiritoj estu ĉiuj landlimoj!

Ni do deziras ke "Socia Venonteco" sennaciiĝu: tial ni alĵetas nian **Alvokon al ĉiulandaj revoluciuloj!**

Nin helpu en nia tasko!

En ĉiuj lokoj de la mondo kreu grupojn el amikoj de la orfejo "Socia Venonteco". Ĉiuj SAT-grupoj aniĝu al "Socia Venonteco". Konigu la orfejon ĉie en la mondo pere de nacilingvaj revoluciaj gazetoj, kaj propravoĉe en viaj partiaj aŭ sindikataj organizaĵoj;

Uzu ĉiujn rimedojn akordigeblajn kun nia celo.

Kompense:

1. Ni sendos al vi membrokarton, kiu havigos al vi ĉiujn rajtojn kiujn havas jamaj membroj;

2. La infanoj mem sendos al vi esperante skribitajn leterojn aŭ vidaĵkartojn;

3. Jam estas eble ke "Socia Venonteco" akceptu ĉi-tie georfojn el ĉiuj lokoj de la mondo;

4. "Socia Venonteco" akceptas ĉi-tie dum libertempa periodo, laŭ disponataj lokoj, geinfanojn el eksterlande vivantaj gerevoluciuloj je samaj kondiĉoj, kiel ĝi akceptas enlandajn geinfanojn.

Mallongvorte: ni penos por ke "Socia Venonteco" estu vere, plene sennacieca organizaĵo.

Ĉu tiu tasko ne estas bela, inda je kunlaborado de ĉiuj revoluciuloj en kiu ajn loko de la mondo ili loĝas?

Do, ĉiuj kamarad(in)oj decidantaj kunlabori kun ni je tiu tasko, skribu al ni; ni sendos al ili ĉiujn sciigojn, ekzemplerojn de statutoj, kaj propagandilojn deziratajn.

Por Sennacieca Socio!
Sennaciuloj, al laboro!

Robert Soudant, instruisto SAT-ano 140

Skribu al: *"Avenir Social"* (Socia Venonteco) en La Villette aux aulnes (domareto) (vilaĝo) Mitry-mory (departemento) Seine-et-Marne, Francio.

≡ MIKSAĴO ≡

Mondo en arĝentaj ĉenoj

Tradukita el gazeto "Ruĝarmeana Vero".

Se ni kalkulos ĉiujn postmilitajn internaciajn ŝuldojn de l' diversaj landoj (Britio, Francio, Germanio, Polio, Rumanio ktp.), ni ricevos sume ŝuldon de 28 000 000 000 dolaroj.

Kion utilan oni povus fari per ĉi dudek ok miliardoj? Unue estas konstrueblaj ne malpli ol *1866666 aeroplanoj* (preskaŭ du milionoj da aeroplanoj). Due, estas aĉeteblaj plej multekoste *18666666 traktoroj* (dekok millionoj da agrikulturaj maŝinoj! . . .). Trie, per tiu-ĉi monsumo oni povus doni vivrimedojn, edukadi kaj instruadi dum unu monato *1200000000 senprizorgajn infanojn*, elspezante por ĉiu infano kvindek rublojn (rusmone) ĉiumonate.

Ĉi sumo je rusaj arĝentaj moneroj pezas 61 750 000 pudojn (ĉirkaŭ 977 000 000 kilogramojn). Se ĉi-moneraron oni komencus ŝarĝi en vagonojn po 1000 pudoj (ĉirkaŭ 16 000 kilogramoj) ĉiuvagone, *oni ŝarĝus plenplene 61750 vagonojn,* el kiuj oni povus formi 125 vagonarojn po kvindek vagonoj en ĉiu vagonaro.

En la mondo vivas 1 720 000 000 homoj. Oni povus disdoni la internaciajn ŝuldojn do 16 1/4 dolaroj al ĉiu homo.

Rusa arĝenta unurubla monero havas diametron je 3 centimetroj. Tergloba cirklo egalas 37 500 verstojn (ĉirkaŭ 46 875 kilometrojn). Tial do oni povus, metante unurublajn monerojn (arĝentajn) unu post alia unu vicon, *ĉirkaŭzoni terglobon per 41 arĝentaj ĉenoj, faritaj el moneroj.*

Kaj fine, se plej spertega kasisto komencus kalkuli unurublajn monerojn, kalkulante po 100 moneroj ĉiuminute, li devus labori senripoze ne malpli ol 1000 jarojn.

Unu egalvaloraĵo de tiuj-ĉi ŝuldoj estas ne elkalkulebla. Tio-ĉi estas kvanto da laboristaj vilaĝanaj vivoj, sango kaj ŝvito, elmalŝparitaj de l' kapitalistaro por fari tiomajn ŝuldojn. Sed se povus eliri el siaj tombejoj ĉiuj pereintaj dum la milito kaj se tero kaj maro elĵetus el si iliajn sangon kaj ŝviton, — ne estus ne okupita kaj libera de iliaj kadavroj eĉ unu centimetro sur terglobo kaj la mondo glutsufokeĝiĝus per ŝvito kaj sango.

Do, venu plej baldaŭ la tago, kiam tutmonda proletaro ekpovos unu post alia aŭ ĉiujn samtempe forŝiri de terglobo ĉiujn kvardek unu arĝentajn ĉenojn!

Esperantigis *R. Nikolskij.*

Ankoraŭ pri mondkarto de SAT.

La ideo mem pri la mondkarto, proponita de k-do Beljakov (S. N-o 17), tute ne estas malatentinda, se oni pritraktas ĝin de propaganda vidpunkto. Ĉe grupoj, kunvenantaj en lab. centrejoj, dum ekspozicio kaj similaj okazoj, la karto, ilustranta SAT-movadon en la tutmondo,

nepre altiros la atenton de l' ĉeestantoj kaj per sia senpera pervida efiko sendube pripensigos ilin pri avantaĝoj de nia movado neniel malpli, ol ordinara perbuŝa propagando.

Mi certe konsentas ke la eldonfako evitu la eldonon de l' karto; cetere tio estas ja eĉ tute superflua, ĉar, kiel propagandilo, la karto devas esti nacilingva. Do, ĉiu mem akiru ĝin kaj desegnu la sektorojn. Sed rilate enpresadon de novaj aliĝintoj en "S."mi permesas al mi refuti la eldiritan aserton, ĉar ĉi rilate ŝajne estas okazinta miskompreno.

Ĉi-cele ne estas bezone aperigi *plenajn nomarojn* de ĉiuj novaj membroj — sufiĉas sole registri lokojn, kie ĝis nun SAT-anoj, ĉu grupoj aŭ izoluloj, ankoraŭ ne estis — tiu fako ja certe ne forprenos multe da spaco kaj siavice kompletigos la jarlibron. Cetere, pasintjare "S.R." enhavis aldonojn kaj ŝanĝojn al la jarlibro — ĉu tio ne plu okazos? Alie — la demando estus solvita. *R. Lorentson* (1929)

Reĝustigo de la "Protokolo"

(Koncernas paroladon de k-dino *Noel*-Paris, membro ne E. K., presitan en n-o 51, pĝ. 4, maldekstra kolono).

K-dino *Noel* ne diris, ke k-do Migny eksiĝis el EK, sed ke okazis kunveno de EK, dum kiu ĉiuj EK-anoj decidis akcepti novan mandaton, nur kondiĉe ke k-do Lanty revenu en EK-on, — krom k-do Migny, kiu rezervas sian opinion pro la motivoj klarigitaj de li kiam k-do Lanty eksiĝis (— do tiu limiga kondiĉo de k-do Migny rilatis nur al la reveno de k-do Lanty en EK).

Instruado laŭ "Petro"

En la novaj esp. kursoj por laboristoj komencitaj en Leipzig oni instruas en 5 kursoj por komencantoj laŭ "Petro". La kursoj havas mezan nombron de 20 partoprenantoj. Evidente la eksperimento estas sukcesplena. Aliaj kursoj sekvos dum la dua duono.

Mallongaj esperantaj informoj

— Laborista radio-revuo de MGSPS (Moskvo), komencante de n-o 14 krom la konstanta esp. lingva fako enpresas resumon de plej gravaj artikoloj en Esperanto.

— Esperantlingva poŝtmarko de Sovet-Unio (Popov-marko) estas eldonita en kvanto de 6 000 000 ekz., oficialaj esp. lingvaj poŝtkartoj en kvanto de 50 0000 ekz.

— Poŝt-telegrafista Sindikato en Sovetio organizis per sia librejo vendadon de esperanta literaturo. Dum lasta jaro estas venditaj pli ol 12 000 ekz. da esp. libroj.

— Centra Oficejo de PTT.-esperantistoj unuigas nun pli ol 200 k-dojn. Propaganda laboro inter PTT.-istoj estas disvolvata larĝskale.

Nova sidejo de la grupo Lyon

Ĉiuj kamaradoj kaj samcelaj grupoj bonvolu noti ke la sidejo de Esperantista Laborista Grupo estas nun en la Laborborso (Bourse du Travail), 39, Cours Morand, *Lyon-VI.* (Francio), kien ili povas sendi korespondaĵojn kaj ĉiulunde, je 20 a, viziti nin. *132.*

Nova Grupo en Francio

Grenoble. — La 19. septembro post publika mitingo, kie paroladis k-do Roux, estis starigita Esp. laborista grupo. Jam 15 k-doj enskribiĝis por sekvi baldaŭ malfermotan kurson. Ĉiuj lokaj gazetoj favore raportis. Notinde estas, ke antaŭe neniam oni aŭdis pri movado esp. laborista. *132.*

KORESPONDEJO

K-do *E. Lanty* dankas al la k-doj kiuj sendis al li simpatiajn vortojn kaj bedaŭras, ke li ne povas pro manko de tempo respondi individue al ĉiuj. Longa foresto amasigis al li multe da farendaĵoj, tial li sin senkulpigas pro prokrasto de kelkaj aferoj.

409: La reston 20 kr. ĉ. ni ricevis. *Adm.*

Aldona: La lasta raporteto estas tute ne taŭga kaj tre malklare konceptita. *N. B.*

Umni kaj la Verdulo[1])

de Hermynia Zur Mühlen

Nedirebla mizero manifestigis la laboristaron. Emociite Umni rigardis tiujn homojn, kiujn en mondo abundanta je ĉio oni eĉ enviis pro la nura vivo. Sed kiam la policanaro ekagis, traktante la manifestantojn per gumbatiloj, la emocio de Umni fariĝis flamiĝanta kolero.

Post kiam oni sufiĉe estis punintaj la laboristojn kaj ties edzinojn pro la krimo, pretendi la vivon, seniginte de ili stratojn kaj placojn, kaj la grasa burĝularo ree promenadis gaje, kvazaŭ ĝi estus venkinta batalegon, Umni decidis paroli kun policano. Tia homspeco, kia ne ekzistis sur la Marso, ekŝajnis al li el ĉiuj strangaĵoj de li vidataj sur la strato la plej stranga.

En restoracieto sidis verdulo ĉe tablo kaj trinkis glason da biero. Laŭŝajne li estis tute senfortigita, kaj mirante Umni rimarkis, ke ĉi tiu viro aspektis malbone nutrata. En sia naiveco de Marsano li opiniis ĝis nun la policistojn filoj de riĉuloj, defendantaj la gepatran kaj propran posedaĵojn.

Ĝentile salutante li sidiĝis ĉe la tablo de l' verdulo, parolis pri tio kaj tio kaj prezentis al la viro cigaron. La malafabla vizaĝo de l' verdulo ekbrilis. "Por tio ni ne havas monon "li diris, momenton fumante kun preskaŭ ŝanĝita mieno. "Kiel", Umni diris mirigate. "Vi ne estas sufiĉe riĉa por aĉeti cigarojn?"

La verdulo mokridis. "Sufiĉe riĉa? Apenaŭ oni povas vegeti. Cigaroj kaj aliaj bonaĵoj nur estas por la kondamnindaj fikomercistoj."

Umni ne fidis al sia aŭdsento. "Pardonu nediskretan demandon: Ĉu vi ne devenas el riĉa familio, ĉu vi ne apartenas al tiuj, nomataj surtere "eminentaj?"

La verdulo ridegis. "Riĉa? Eminenta? Ĉu vi volas moki min, sinjoro? Mia patro estis fabrik-laboristo kaj miaj du fratoj laboras en la fabrikejo."

Umni tiel malsaĝe grimacis pro miro, ke tion la verdulo rimarkis.

"Kion vi do ne komprenas?" li demandis iom akre. Ĉu vi tiom honoras la riĉulojn?" Umni ankoraŭ tute konfuza respondis.

Nun la verdulo rigardis senkomprene. "Honoron por tiuj mallaboruloj, ekspluatistoj?" li respondis ruĝiĝante pro kolero. "Vi do mem konas malriĉecon?" Umni denove demandis.

"Certe. Sepope ni estis hejme kaj neniam vere satiĝis."

"Kial do vi batas per gumbatiloj tiujn homojn, kiuj malsatas kaj suferas? Kial vi protektas la ekspluatistojn? Kial vi dejoras ĉe la malamikoj?"

La verdulo subite embarasiĝis en la vizaĝo. Streĉe li meditis. Fine ekŝajnis, ke li trovis pravigon. "Ordo devas esti", li murmuris, sed lia voĉo sonis iom malfirme.

"Ĉu vi opinias ke 'ordo' estas se unuj malŝparas kaj aliaj mortmalsatiĝas? Ĉu vi opinias, ke tio estas justeco?"

"Ne, tio estas kondamninda maljusteco, sed . . ."

"Ĉu mi rakontu al vi historieton?" Kaj Umni komencis: "En arbarego vivis terura rabistaro, kiu atakis ĉiujn migrantojn kaj prirabinte ilin laŭplaĉe mortigis. Iafoje la rabistoj ankaŭ kaptis migrantojn ilin nemortigante, kondiĉe ke ili same atakos kaj prirabos aliajn migrantojn. La kaptitoj tre suferis, ili ricevis malmulte da nutraĵo kaj neniam la rabistoj ekpensis, dividi kun ili la rabaĵon. Sed ili ĉiam estis irigataj al la plej danĝeraj lokoj kaj kiam la migrantoj defendis sin, ili ofte perdis la vivon. La veraj rabistoj nur venis tiam, kiam ne plu minacis danĝero por alpreni la akiraĵon. La kaptitoj malamis la rabistojn sed kiam la migrantoj deziresprimis, ke ili forturnu sin de l' rabistoj por kune senpotencigi ilin, ili ne konsentis kaj daŭrigis la atakojn kontraŭ la migrantoj, kvankam inter tiuj ofte troviĝis la propraj fratoj kaj amikoj. Fakte ili kun la migrantoj estus facile povintaj senpotencigi la rabistojn kaj liberiĝi.

"Kiaj idiotoj!" kriis la verdulo per tono de interna konvinko.

"Jes, kiaj idiotoj," Umni strangakcente ripetis kaj aldonis: "Mi dezirus peti vin pri io. Enprofundiĝu iom mian rakonton. Verŝajne vi konas iujn el tiuj kaptitoj, eble eĉ vi mem apartenas al ili."

Li ekstaris kaj foriris. La verdulo tiom miregis, ke la gumbatilo falis el sub la maniko kaj li longtempe rigardis ĝin kiel perdita. Fine li murmuris kiel homo, vekiĝanta el sveniga sonĝo: „Ĉu tiu viro vere ne estas prava? Kiel estus, se . . .

Tradukis el la germ. lingvo *E. Meyer* (1072).

[1]) Policano en Germanio, portanta verdrapan uniformon.

KORESPONDADO

TARIFO

Korespondado: Unu enpreso: Simpla trilinia anonco kostas 0,50 mk. or., ĉiu plia linio la samon.

Ni nur akceptas anoncojn kun samtempa pago.

MALLONGIGOJ: L = *letero.* PK = *poŝtkarto.* PI = *poŝtkartoj ilustritaj.* PM = *poŝtmarkoj.* bfl = *poŝtmarko sur bildflanko.* k.ĉ.l. = *kun ĉiuj landoj.* esp.aĵo = *esperantaĵo.*

Ĉiuj petantoj pri korespondado havas la devon, nepre respondi almenaŭ unu fojon al ĉiuj petoj koncernantaj la fakon, por kiu ili sin enskribigis.

Aŭstrio.

— Anoj de la "Lab. Grupo" dez. koresp. pri ĉ. temoj, prefere pri socialaj, ĉiam resp. Adr.: K-do *Frederik Ebner,* Martinstr. 59/61, *Klosterneuburg ap. Wien.*

Belgio.

— K-do *Fernand Rondelet,* 10 Gotte d'Or, *Marchin,* pri ĉ. temoj, k.ĉ.l. L, PK, PI.

Germanio.

— K-do *W. Hoyer,* Fabrikstr. 28, *Altenburg i. Th.* dez. koresp. k. interŝ. PM, certe resp.

— K-do *Georg Zschiesche,* (tipografisto), Dimpfelstr. 45, *Leipzig-Schönefeld,* dez. koresp. pri lab. liberpensula kaj sportmovadoj k. ĉ. l.

— K-do *Emil Kuniss,* Friedhofstr. 188, D., *Neukirchen i. Erzgeb.* dez. koresp. pri ĉ. temoj, L, PI, PM k. ĉ. l. Certe resp.

— *"Komunista ĉelo"* serĉas koresp.-adon kun aliaj kom. ĉeloj eksterl. Adr.: *Kurt Bachmann,* Herforder Str. 2-a, *Schildesche b. Bielefeld.*

Al la tutmonda ŝakludantaro esp.-ista. La anaro de la *"Laborista-Ŝakklubo-Mittweida",* konvinkita pri la facilega uzado de Esp. dum la korespondadludo kun la eksterlando, petas la ŝakludantajn esp.-istojn en tutmondo, kiuj emas ludi per korespondado kontraŭ ni, ke vi sendu viajn adresojn al mi! *Walter Richter* (2924), Am Schweizerwald 5, *Mittweida i. S.,* Germanio.

Norvegio.

— *Letervesperon* aranĝas Soc. de Esp. Laboristoj en Oslo, lunde la 16. de novembro. Gekamaradoj sendu al ni L. aŭ PK. Ĉiu ricevos resp. Sendu al adr.: K-do *Hans Aas,* Folkets-hus, *Oslo.*

Rumanio.

— Kurspartoprenintoj perfektiĝcele dez. koresp. k. ĉ. l. pri ĉ. t. L, PI, PM. Adr.: *Johano Rózsahegyi* str. Decebal 6. *Deva.*

Sovet-Unio.

K-do *Andreo Sidorov,* N. Strelkovi polk, Dondivizii. *Rostov n/D.* dez. koresp. L, PK, PI, k. ĉ. l.

— K-do *V. I. Ĉerno,* Ŝliselburgskij ŝose 1, kv. 24, *Leningrad,* dez. koresp. kun gejunuloj ĉiulandaj, precipe kun laboristoj en kemia industrio, pri iliaj labor- kaj vivkondiĉoj.

— K-do *V. K. Jeltov,* Novaja Derevnja, Srednaja ul. d. 52, kv. 12, *Leningrad,* dez. koresp. pri radio kun radioamatoroj de ĉ. landoj, interŝ. PM.

— *"Komunistaj gejunuloj en Esp. Rondeto de laborista klubo"* dez. koresp. kun esp. komunist-gejunuloj ĉiulandaj pri politik-k. ekonomiaj temoj. Ĉiam akurate respondos. Adr.: *Klub im. Kalinina Krujok Esperanto,* Nevskaja Zastava, *Leningrad.*

— *Odesa Laborista Biblioteko* havanta fakojn: rusan, ukrainan kaj esp-an kaj rondetojn: kurant-politikan, laborist-inventistan, radian, avian kaj aliujn deziras esp.-e koresp. pri aktualaj temoj kun samspecaj organizajoj eksterlandaj. *USSR. Odessa,* Strato de Trockij N-o 64, *C.R.B.*

— *Odesa esperantistaro* aranĝonte grandan ekspozicion, petas ĉiujn SAT-anojn pligrandigi korespondfakon de l' ekspozicio per alsendo de salutleteroj. *USSR. Odessa.* Strato de Trockij N-o 64, *C.R.B.*

— K-do *Pavilionov,* Otrjad Jun. Pionerov, Gosud. Elektrost. *Elektroperedaĉa,* Bogorodsk. u., Mosk. gub., k. ĉ. l.

— Ĉefa inĝeniero de Radio-fako MGSPS. (Moskva Gub. Sindikataro) k-do *A. Vinogradov* korespondas kun radiistoj-specialistoj de tuta mondo. Interŝanĝe sendas rusan gazeton "Radio-Amatoro". Akurate respondas. Adresu: Al inĝ. *A. V. Vinogradov,* Radio-stacio MGSPS, Bol. Dmitrovka 1, *Moskvo.*

— K-do *Paŭlo Kirjuŝin,* 1-a Dolgobrodskaja, 54, *Minsk,* dez. serioze koresp. pri div. temoj k. ĉ. l. interŝ. nacilingvajn ĵurnalojn k. esperantaĵojn.

— K-do *D. Albanov, Arkadak* (Saratov. gub.) pri sociologio k. vivkondiĉoj en div.landoj precipe kun ekstereŭropaj, L, PI.

Svedio.

— K-do *Algot Felth,* Box, 54, *Bromölla,* dez. koresp. k. ĉ. l. L, PK, PI.

Turkio.

— "Tute ne kiel koresp.-invito intencita estis la aperigo de mia nuna adreso, ĝi estas simpla korekto por la jarlibro. Malgraŭ tio anoncis sin tiom da interŝ. k. korespondemuloj, ke estas fakte ne eble al mi pro financaj k. personaj kaŭzoj respondi al ĉiu unuopa. Informpetantoj atente legu en Jarlibro paĝo 15, art. 34." *H. Pek-Constantinople.*

Usono.

— Adresŝanĝo: K-do *Johano Esperanto,* 1825, Putnam, ave. Ridgewood, *Brooklyn, N. Y.* (stratŝanĝo), dez. koresp. kun industrilaboristoj tutmond. Ano de MTW.

Neuzitajn manuskriptojn ni ne resendas — Represo de artikoloj permesata nur, se oni citas la nomon de nia organo kaj sendas al Red. du ekz. de la represaĵo.
Jarabono: **Argentino** 6 pesos; **Aŭstrio** 120000 kr.; **Belgio** 40 fr.; **Brazilo** 13 milr.; **Britio** 110 penc.; **Bulgario** 220 lev.; **Ĉekoslovakio** 60 kr. ĉ.; **Danio** 10 kr. d.; **Estonio** 650 mk.; **Finnlando** 70 mk.; **Francio** 40 fr. fr.; **Germanio** 8 mk. or.; **Hispanio** 13 peset., **Hungario** 8 kr. or.; **Italio** 50 lir.; **Japanio** 4.50 jen; **Jugoslavio** 130 din.; **Litovio** 16 lid.; **Nederlando** 6 guld.; **Norvegio** 14 kr. norv.; **Polio** 8 zlot.; **Portugalio** 40 esk.; **Rumanio** 350 lej; **Rusio** 4 rubl. or.; **Svedio** 8 kr. sved.; **Svisio** 10 fr. svis.; **Usono** 2.50 dol. — **Ankaŭ** 1/4 **jare abonebla. Ponumera prezo:** 0.20 mk.

PRESEJO: UNS-PRODUKTIVGENOSSENSCHAFT, LEIPZIG (GERMANIO)